НАПГ
НАЦИОНАЛНА АСОЦИАЦИЯ
ЗА ПРИЕМНА ГРИЖА

ОТЧЕТ
ЗА ДЕЙНОСТТА НА НАЦИОНАЛНАТА АСОЦИАЦИЯ ЗА ПРИЕМНА ГРИЖА

2021

Среден (3) получи държавата за приемната грижа за 2020 г.

Въпреки декларираната подкрепа за приемната грижа в България, на държавно ниво липсва цялостна визия за нейното бъдещо развитие.

Към 31.12.2020 г. в Регистъра на утвърдените приемни семейства са вписани **2 118 семейства,** от които **12 доброволни и 2 106 професионални**. Общият брой на децата, настанени в приемни семейства към месец декември 2020 г., е **1 971**.

Важно е да се отбележи, че освен намаляващия брой на желаещите да станат приемни родители, в 490 приемни семейства няма настанени деца.

Причините за липса на настанени деца в тези семейства са различни, но в основата е наличието на профили на семейства, които не отговарят на нуждите на децата. Това поставя въпроса по какъв начин се планира приемната грижа, въпреки обявения като решение на този проблем областен модел на предлагане на услугата.

Приемната грижа продължава да е изправена пред няколко **основни предизвикателства,** които ще определят развитието ѝ в дългосрочен план.

Все още социалната услуга се предлага единствено като **проектна дейност** – проект „Приеми ме 2015“ по ОПРЧР 2014-2020, като предимството е, че се предоставя като единна социална услуга. Този проект, обаче, приключва в края на 2021 година.

През 2020 г. липсваше **кампания, която да се фокусира върху набирането на кандидати за приемни родители** и разширяване на обхвата на приемната грижа в страната. Въпреки очевидната нужда от приемни семейства „Приеми ме 2015“ не финансира кампания и всичко остана в ръцете на екипите по приемна грижа – без ресурс, без институционална подкрепа, в **негативна медийна среда.**

Специализацията на приемната грижа бе декларирана като цел на проекта, но продължават да липсват работещи мерки за стимулиране на приемни родители, които да се грижат за деца с увреждания, деца, жертви на насилие или трафик, деца в

конфликт със закона, непридружени деца, тийнейджъри. Все още в големите градове няма достатъчно приемни семейства за настаняване на бебета. Не е решен в пълнота въпросът със **заместващата приемна грижа.** Разширяват своя обхват индивидуалните и груповите супервизии, надграждащите обучения, групите за подкрепа.

Разработеният единен финансов стандарт за подкрепа на приемните семейства няма да влезе в сила от началото на 2021 г. заради отлагането на влизане в действие на Закона за социалните услуги и произтеклите от това забавяния на процесите. Това няма да позволи услугата „Приемна грижа“ да бъде възлагана на частни доставчици. Въпреки че **неправителствените организации** допринасят със своята експертиза в местните общности и Консултативния експертен съвет на проекта. Столична община, например, е сключила партньорски споразумения с три НПО, които формират и ръководят Областния екип по приемна грижа и надграждат усилията на проекта и общината.

Избраният подход за развитие на приемната грижа поставя под съмнение възможността за засилена подкрепа на **мярката за закрила „настаняване при близки и роднини“.** Данните за децата остават почти константни в последните години – към 30.09.2020 г. общо 4 511 деца са настанени при близки и роднини. Все още проблемите на тази мярка за закрила остават неадресирани и влизат в обсега на общественото внимание само при негативен медиен отзвук.

14% от българите биха станали приемни родители, като, естествено, по-склонни за това решение са жените. Най-голям е интересът към приемната грижа от хората на възраст между 40 и 49 години, със средно образование, които са със средни доходи. Това показват данните от национално представително проучване, проведено от изследователския център „Тренд“ през септември 2021 г., по поръчка на Националната асоциация за приемна грижа. **За съжаление, продължава да е висок броят на българите, които не биха станали приемни родители по никаква причина.** 20% от българите се колебаят дали да станат приемни родители, показва още проучването. Изразилите желание да станат приемни родители в голяма степен са склонни да станат приемни родители, ако получават заплата от държавата и издръжка за децата.

За 12 години се утвърждава тенденцията приемните родители основно да са хора на средна възраст, със средно образование, които са отгледали своите деца и търсят възможност да съчетаят професионалното си развитие с това да полагат грижи за изоставени деца. **Благодарение на приемната грижа устойчиво намалява броят на децата, които се настаняват в социални институции, а новородените и бебетата не попадат в домове за изоставени.**

Приемните родители продължават да са без гарантирана социална сигурност. Настояванията на Националната асоциация за приемна грижа за въвеждането на договор, който да гарантира социална сигурност на семействата, вече 12 години не са чути от държавата. Без договор, който да гарантира социална сигурност на приемните родители, намалява интересът към приемната грижа, а действащите професионални семейства не могат да ползват социални и здравни обезщетения, включително майчинство или обезщетения за безработица. Това отдалечава младите хора от приемната грижа у нас.

Остава нерешен и въпросът за бъдещето на младите хора, напускащи приемна грижа. Липсва социален пакет, който да гарантира базовата сигурност на младежите в приемни семейства. За съжаление, липсва качествена социална работа, която да подкрепи независимостта на младежите, да им съдейства с осигуряването на жилище, работа. Благодарение на НАПГ студентите в държавните висши училища получават възможност да не заплащат такси за приемни изпити и семестриални такси, но остава въпросът на ниво университет относно безплатното ползване на общежития, например.

За периода януари – септември 2021 г. 1 810 деца се отглеждат в приемни семейства. 1 634 са здравите деца, а 176 са децата с увреждания. Обобщените данни на Агенцията за социално подпомагане показват, че най-много деца се отглеждат във Велико Търново, а най-малко – в Силистра и Кърджали. Най-много деца с увреждания се отглеждат във Варна, Видин и Велико Търново. За най-много бебета се грижат приемните родители в Пазаржик и Варна. Всеки месец в приемна грижа постъпват близо 63 деца, които идват основно от родните им семейства, където грижата е лоша или са жертви на насилие и неглижиране. От социални домове в приемна грижа постъпват близо 12 на сто от децата в риск. За периода януари – септември близо половината от децата, които напускат приемна грижа отиват в осиновителни семейства, а всяко пето се връща при семейството си, показват още данните на Агенцията за социално подпомагане. 5% от децата напускат приемната грижа, защото са навършили пълнолетие.

Всяко четвърто приемно семейство в страната е без настанено дете, показват данните на АСП. Най-много „празни“ семейства без настанени деца има в Търговище (60%), в Силистра, Русе и Ловеч, в половината от приемните семейства няма настанени деца. В същото време има остър недостиг на приемни семейства в София и региона. Статистиката показва, че в столицата има едва 45 приемни родители, в 8 от които няма настанени деца.

375 деца от уязвими семейства получиха финансова и емоционална подкрепа от А1 и НАПГ през 2020 г.

- *Инициативата „Родители+“ помага за предотвратяване на раздялата между децата и техните биологични семейства*
- *Общият принос на А1 за каузата на приемната грижа надхвърля половин милион лева в последните 10 години*
- *А1 ще инвестира близо 100 000 лева до края на 2021-а година в развитието на „Родители+“*

375 деца, отглеждани от 253 родители в семейства в риск, бяха подкрепени от Националната асоциация за приемна грижа и А1 през 2020-а година чрез инициативата „Родители+“. Извънредното положение, свързано с пандемията от COVID-19, допринесе за влошаване на ситуацията на много семейства и повиши рисковете от раздяла с децата им, което значително увеличи нуждата от финансираната от А1 програма. Средствата за „Родители+“ са събрани чрез кампания, по време на която А1 даряваше на НАПГ по 1 лев за всяко сваляне на първото по рода си приложение A1 SmartAD.

С набраните средства през 2020-а година НАПГ даде старт на програмата, в рамките на която приемни родители, обучени за социални сътрудници, предоставят емоционална подкрепа и финансова помощ на родители, чиито деца растат в бедност. Програмата „Родители+“ обхваща 14 областни града в България.

„Вярвам, че родителите трябва да бъдат насърчавани да са отговорни и грижовни към децата си и в това е основната ни цел с развитието на програмата „Родители+“. Радвам се, че можем да разчитаме на нашите дългогодишни партньори от А1, за да продължим да помагаме за това повече деца да имат сигурно

и спокойно детство,“ каза Мирослав Долапчиев, председател на Националната асоциация за приемна грижа.

„Изминалата 2020-а година беше изключително необичайна и предизвика турбуленции във всички аспекти на живота. Радваме се, че с „Родители+“ успяхме да облекчим ситуацията на стотици семейства в риск и да помогнем за това да отглеждат по-добре децата си въпреки трудностите. До края на годината ще инвестираме близо 100 000 лева, за да намалим опасността от раздяла между родните семейства и техните деца, защото вярваме силно в каузите, които подкрепят развиващата семейна среда,“ коментира Илияна Захариева, директор „Корпоративни комуникации“ в А1 България.

В рамките на 2020-година в 73% от подкрепените от инициативата семейства поне един представител е останал без работа и доходи, а средният месечен доход на подпомогнатите домакинства е бил 398 лева. В близо 73% от случаите семействата в нужда се крепят само на един родител, а близо две трети (63%) от семействата, на които програмата е помогнала през миналата година, са многодетни – с три и повече деца. Изводите на социалните сътрудници, провеждащи „Родители+“, са, че основните проблеми пред биологичните семейства в риск са липсата на социални умения и умения за грижа за децата, неумение за разпознаване на проблемите и трудностите пред децата. В допълнение към ограниченията и социалната изолация при близо 40% от уязвимите семейства има опасност от насилие.

208 от подкрепените от НАПГ и А1 деца са във възрастта от 0 до 4 години. Останалите са в училищна възраст или във възраст за посещаване на детска градина. Предоставяната подкрепа най-често е в натура, като с пари за храна са подкрепени 178 семейства. „Родители+“ е подпомогнала и редица семейства със средства за дрехи и обувки, като за 24 от децата те са били за специални обувки за рехабилитация. На 77 деца – новородени и малки деца, са закупени памперси и принадлежности за бебета. На 39 от тях са закупени втора употреба кошарки и легла. По програмата „Родители+“ 81 от уязвимите семейства бяха подпомогнати и със заплащане на сметки за електричество, а на 39 родители са предоставени средства за издаването на лични и други документи, включително за медицински изследвания на децата за ползване на помощ от общините.

А1 и НАПГ подготвиха с раници, тетрадки и помагала 355 деца от приемни семейства за новата учебна година

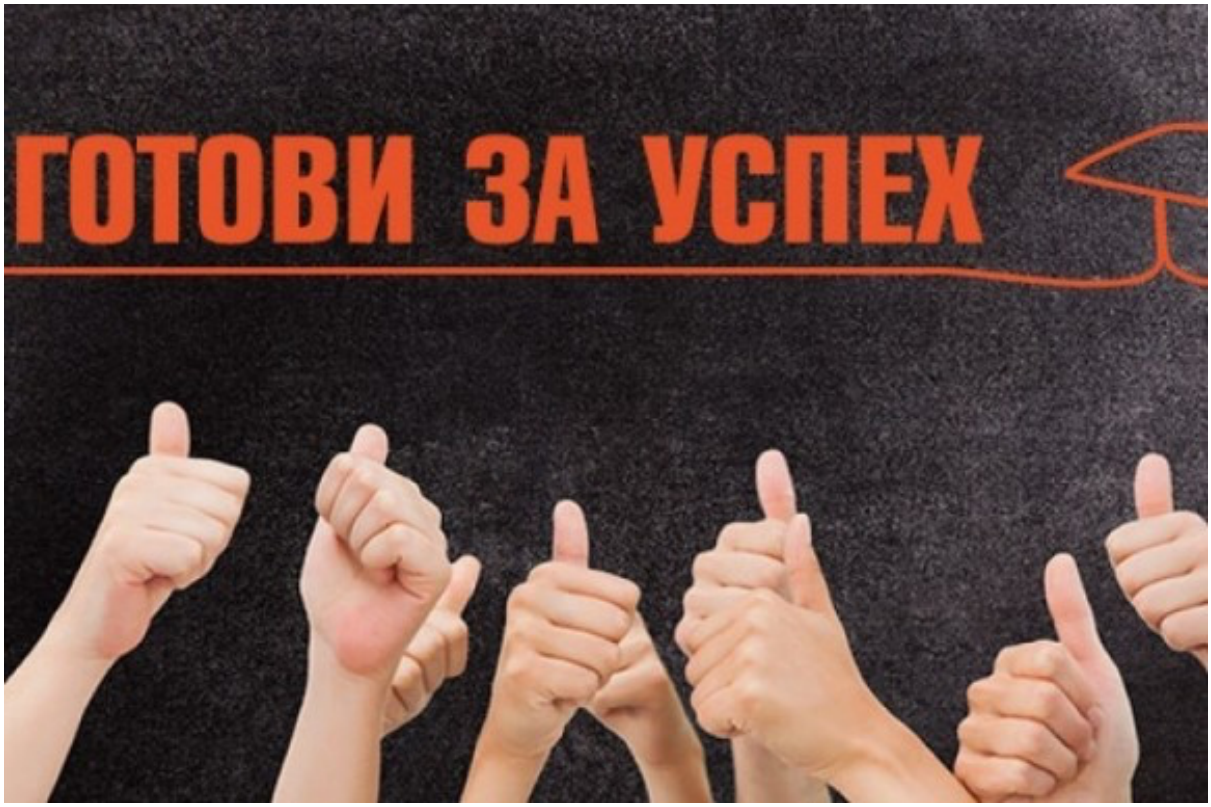
В навечерието на 15 септември 355 деца от приемни семейства в България са готови за първия учебен ден с подкрепата на НАПГ и А1. За 39 от тях предстои за първи път да чуят училищния звънец и да поемат по пътя на знанието, 161 деца са от втори до шести клас, а 155 юноши са в гимназиална възраст - от седми до дванадесети клас. Традиционно А1 и Националната асоциация за приемна грижа (НАПГ) организираха и празник за децата в приемна грижа, който тази година се проведе в Хасково. В него се включиха 17 деца и тийнейджъри от Хасково и региона, и получиха своите специално подготвени раници с тетрадки, образователни пособия и учебни помагала лично от Мирослав Долапчиев, председател на НАПГ, и Нина Неделчева-Георгиева от А1.

„Независимо дали ви предстои да започнете първи клас, или вече сте по-големи, сигурна съм, че първият учебен ден носи много вълнение. От опит знам, че това важи и за вашите родители, за които всяка ваша стъпка напред е огромен повод за радост и гордост. Вярвам, че ще научите много нови и полезни неща за буквите, цифрите, историята и природата, както и за технологиите, за които ние в А1 усилено работим. От името на всички колеги в А1 ви пожелавам весела и успешна нова учебна година.“, коментира Нина Неделчева-Георгиева от А1 България.

“Приемната грижа спасява детството и създава личности. Щастлив съм, че и тази година виждам пораснали деца, които са на сигурно, обичани са и ходят на училище, за да може след време да са полезни на обществото ни, а защо не - и да спасяват животи”, каза пред децата и родителите приемният родител и председател на НАПГ Мирослав Долапчиев.

Празникът в навечерието на учебната година е част от дългогодишната подкрепа на А1 за инициативите на НАПГ, насочени към осигуряването на позитивна семейна среда за повече деца в страната. Инвестицията на А1 за каузата на приемната грижа у нас за

последните 10 години. Компанията подпомага провеждането на ежегодни национални лагери за приемни деца и тийнейджъри, осигурява образователни пособия за учениците от приемни семейства, а по-големите от тях получават кариерно консултиране за младежи. През последните години бяха организирани специални вечери за абитуриентите от приемни семейства, церемонии за принос в приемната грижа и годишни срещи на приемните родители.

Националната асоциация за приемна грижа партнира на фондация BCause в реализирането на програмата за стипендианти „Готови за успех“.

Заедно избрахме 23 стипендианти от приемни семейства, които програмата ще подкрепи със стипендии. Ученическата е в размер на 1000 лева и е за 10 месеца, а за същия период програмата ще подкрепи и студенти с обща стипендия от 2500 лева.

Тренд: Намаляват българите, които биха станали приемни родители

63% от българите не биха станали приемни родители при никакви условия, а всеки шести би се приел у дома дете в риск, ако получава заплата и издръжка за детето от държавата. Това показват данни от национално представително проучване, направено по поръчка на Националната асоциация за приемна грижа. Изследването е реализирано през декември 2020 г. от Агенция "Тренд". Данните потвърждават тенденцията, която се наблюдава в последните години за намаляване на интереса към приемната грижа. Експертите свързват тази тенденция със сериозната атака срещу правата на детето и семейството от различни религиозни и политически общности, както и от фалшивите новини, свързани със закрилата на децата у нас.

51% от българите са на мнение, че в приемна грижа се настаняват деца, изоставени от родителите си, че всяко четвърто дете в приемна грижа е жертва на насилие, а за 14% от сънародниците ни децата в приемни семейства са настанени от държавата там поради бедност. Тези данни до известна степен потвърждават и официалната статистика – най-голям дял от настанените в приемна грижа деца са жертва на лоша грижа и неглижиране, включително насилие. У нас броят на реално изоставените деца, както и тези без родители, постепенно намалява.

Запитани при какви условия биха станали приемни родители, **българите поставят условие да получават заплата и средства за издръжка на детето от държавата.** Това не е необичайно и се потвърждава от поредица от социологически изследвания през годините. Парадокс е, че в публичното пространство основната критика към приемната грижа е получаването на финансово възнаграждение за труда, а в същото време това е и водещ мотив сънародниците ни да станат приемни родители, коментират експертите. **Едва 10 на сто от декларираните желание да станат приемни родители не поставят никакви условия,** показват още данните от допитването.

1738 деца се отглеждат в 1947 приемни семейства, показват данните на Агенцията за социално подпомагане. Близо 10 на сто са децата в приемна грижа, които имат увреждания. Най-много са отглежданите деца в училищна възраст (6-14 г.) – 647 и бебетата и децата до 3 г. – 548. **Продължава тенденцията 80% от децата в приемни семейства да се настаняват в приемна грижа от семейна среда, където са станали обект на лоша грижа, насилие или злоупотреба.** По отношение на бъдещето след приемна грижа – най-много деца у нас, половината в приемна грижа, биват осиновявани (52%), а всяко пето се връща в родното семейство или при близки и роднини, когато е налице подобрение в житейската ситуация. 70% от децата в приемни семейства, остават в приемното семейство средно 1 година, а по-големите – до 5 г., показват още данните на Агенцията за социално подпомагане.

Във всяко пето одобрено приемно семейство продължава да няма настанено дете, показва още анализът на данните. Най-много семейства без настанени деца има в областите Търговище и Кърджали, където половината от одобрените приемни родители не се грижат за деца. Въпреки острия недостиг на приемни родители в София, 19 на сто от одобрените семейства не полагат грижи за деца.

Приемната грижа у нас към момента е единствената алтернатива на живота в социална институция за деца. От 2011 г. приемната грижа в България се финансира с европейски средства, по проект, като от 2021 г. възнагражденията на приемните родители и средствата за издръжка на децата се финансират от националния бюджет. Остава, обаче, **проблемът със социалната сигурност на приемните семейства у нас – дори тези, които искат да полагат грижи за изоставено дете, имат възможност да го правят единствено по граждански договор за периода на настаняването,** без право на осигуровки за болест, безработица, майчинство и др. Това влияе много демотивиращо на млади хора и хора с професии. По тази причина у нас приемните родители са основно в средна възраст, сочат още анализите.